20/12/2021

Πρ. Παυλόπουλος: Ο Γιώργος Σεφέρης διδάσκει το Χρέος μας απέναντι στη Μαρτυρική Κύπρο

/ Γνώμες

Ολόκληρος ο τίτλος της δημοσίευσης έχει ως εξής: **Προκόπης Παυλόπουλος: Ο Γιώργος Σεφέρης, μέσω της ποίησής του, διδάσκει, και σήμερα, το Χρέος μας απέναντι στην Μαρτυρική Κύπρο: Η Εθνεγερσία του 1821 συνεχίζεται ως την τελική απαλλαγή της από την βάρβαρη τουρκική κατοχή.**

Ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Προκόπιος Παυλόπουλος, απηύθυνε χαιρετισμό στην εκδήλωση με θέμα «…Κύπρον, ου μ' εθέσπισεν…», για την συμπλήρωση 50 χρόνων από τον θάνατο του Γιώργου Σεφέρη, η οποία διοργανώθηκε από το «Σπίτι της Κύπρου». Στον χαιρετισμό του, ο κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Τον Νοέμβριο του 1953 ο Γιώργος Σεφέρης γράφει ένα από τα κορυφαία Κυπριακά

του Ποιήματα, την «*Σαλαμίνα της Κύπρος*», αργότερα «*πυρηνικό*» τμήμα του «*Ημερολογίου Καταστρώματος, Γ΄».* Τόπος αναφοράς ο χώρος όπου, κατά τον ομηρικό μύθο -ας μην ξεχνάμε ότι ο μύθος ενέχει, στο βάθος του μέσα στο χρόνο, στοιχεία ιστορικής αλήθειας, αντίθετα με το παραμύθι- ο Τεύκρος έφθασε, μετά τον Τρωϊκό Πόλεμο, στην Κύπρο, ιδρύοντας μιαν άλλη Σαλαμίνα, μνήμη της πατρικής του εστίας όπου, κατά τα προλεχθένα, ο πατέρας του δεν του επέτρεψε να γυρίσει.

Α. Ο αγώνας των Κυπρίων δεν έχει αρχίσει -το 1955 φαίνεται ακόμη μακριά- κι όμως ο Γιώργος Σεφέρης «*ψυχανεμίζεται*» την «*φωτιά*» που ανάβει κατά της Βρετανικής αποικιοκρατίας. Μ' έναν Λαό, ο οποίος είναι αποφασισμένος ν' αντιμετωπίσει και την δύναμη αλλά και την αλαζονεία της «*Αυτοκρατορίας*» που ξέρει ότι αρχίζει να δύει, πλην όμως γι' αυτό γίνεται ολοένα πιο αυταρχική, άρα ολοένα και πιο ευεπίφορη και επικίνδυνη να «*πνίξει*» την Κύπρο στο αίμα. Η αρχαία τραγωδία γυρίζει αδιάκοπα στο νου του Γιώργου Σεφέρη, ως πηγή μελαγχολικής, πλην όμως άκρως διδακτικής, έμπνευσης. Συγκεκριμένα, ο Γιώργος Σεφέρης ξαναθυμάται τους «*Πέρσες*», το πρωιμότερο σωζόμενο έργο του Αισχύλου, μέρος μιας τετραλογίας που ο τραγικός ποιητής παρουσίασε μάλλον το 472 π.Χ. Μέρος στο οποίο ο Αισχύλος περιγράφει, με κεντρικό πρόσωπο την μητέρα του Ξέρξη, Άτοσσα, την οδύνη των Περσών όταν πληροφορήθηκαν την δεινή ήττα στην Σαλαμίνα. Ήττα-Νέμεση για την Ύβρη που διέπραξαν ο Ξέρξης και ο στρατός του, επιχειρώντας να καταλάβουν, υπό όρους ακραίας έπαρσης, την τότε Ελλάδα και, κυρίως, το κατά τον Πίνδαρο (απ. 76) «*δαιμόνιον πτολίεθρον*» των «*κλεινών Αθηνών*».

Β. Κάπως έτσι βλέπει στο βάθος του χρόνου την μοίρα της αλαζονικής και αδίστακτης αποικιοκρατίας της «*πάλαι ποτέ διαλαμψάσης*» Γηραιάς Αλβιώνας ο Γιώργος Σεφέρης, «*προφητεύοντας*» , ταυτοχρόνως, τον μακροχρόνιο και αιματηρό απελευθερωτικό αγώνα του Κυπριακού Λαού. Άκρως ενδεικτικό της ευθείας αναφοράς στους «*Πέρσες*» του Αισχύλου το *motto,* απόσπασμα της τραγωδίας, το οποίο διάλεξε ο Γιώργος Σεφέρης για να συνθέσει την δική του «*Σαλαμίνα της Κύπρος*», υπενθυμίζοντας ότι στην Σαλαμίνα, μέσα σε οδυνηρούς στεναγμούς, «*βούλιαξε»,* μαζί με τον στόλο της, και η «*δόξα*» της Περσικής Αυτοκρατορίας.

***«…** Σαλαμῖνα τε*

τάς νῦν ματρόπολις, τώνδ'

αἰτία στεναγμῶν.»

Γ. Πριν απ’ όλα ο Γιώργος Σεφέρης περιγράφει την τιμωρία της ματαιοδοξίας του Ξέρξη να επιδιώκει ανιστόρητες κατακτήσεις λαών μακριά από το περσικό βασίλειο. Στην ουσία έτσι στέλνει «*μήνυμα*» στην Μεγάλη Βρετανία για το μάταιο και το άδικο της διαιώνισης της αποικιοκρατίας στην Κύπρο:

«*Η γης δεν έχει κρικέλια*

για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν

μήτε μπορούν, όσο κι αν είναι διψασμένοι,

να γλυκάνουν το πέλαγο με νερό μισό δράμι.»

Δ. Και στο τέλος, ο Γιώργος Σεφέρης «*προφητεύει*», μ’ επίκεντρο τον αγγελιαφόρο που μετέφερε το πικρό νέο της ήττας του Ξέρξη στην Άτοσσα, την αντίστοιχη πορεία τελικής ήττας της αποικιοκρατικής βαρβαρότητας της Μεγάλης Βρετανίας στα Ελληνικά, από «*καταβολής*» της ιστορίας, χώματα της Κύπρου:

«*-Ναι΄ όμως ο μαντατοφόρος τρέχει*

κι όσο μακρύς κι αν είναι ο δρόμος του, θα φέρει

σ’ αυτούς που γύρευαν ν’ αλυσοδέσουν τον Ελλήσποντο

το φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας.

Φωνή Κυρίου επί των υδάτων.

Νήσός τις έστι.»

Ε. Αυτή την φορά -σήμερα, 2.500 χρόνια μετά, με την διδαχή ζωντανή σαν να ήταν χθες- η «*φωνή Κυρίου επί των υδάτων*» ακουγόταν, στεντόρεια, πάνω από τα νερά της Ανατολικής Μεσογείου για να φτάσει στα, δυστυχώς, ερμητικά κλειστά αυτιά της «*μεθυσμένης*» από υπεροψία κα παρακμιακό «*μεγαλείο*» Μεγάλης Βρετανίας. «*Φωνή Κυρίου*», που αναγγέλλει την τελική δικαίωση του αγώνα του Κυπριακού Λαού εναντίον της αποικιοκρατίας. Και είναι γραφτό η Κύπρος να γίνει, με τα λόγια του Αισχύλου, «*Νήσός τις*» -«*ταφόπλακα*» στην κατακτητική μωρία των Βρετανών αποίκων, όπως υπήρξε για τον Ξέρξη και τους Πέρσες η Σαλαμίνα και η γειτονική Ψυττάλεια, όπου χάθηκε ο «*ανθός*» του περσικού στρατού, ο οποίος είχε στρατοπεδεύσει εκεί περιμένοντας, μάταια βεβαίως, ν’ αφανίσει τα τμήματα του στρατού των Ελλήνων που νόμιζαν πως θα έφθαναν εκεί. Κάπως έτσι η «*Σαλαμίνα της Κύπρος*» του Γιώργου Σεφέρη πήρε την θέση της στο «*Πάνθεο*» της παγκόσμιας λογοτεχνίας, δίπλα -παρά την τεράστια διαφορά χρόνου και

συγκυρίας- από τους «*Πέρσες*» του Αισχύλου.

ΣΤ. Ο Γιώργος Σεφέρης «*έκλεινε*» μέσα του την Κύπρο, με το μεγαλείο της ιστορίας της και την αγωνία της προοπτικής της, ως τις τελευταίες του στιγμές. Καθώς αναφέρει η Ιωάννα Τσάτσου, η αδελφή του, μόλις συνήλθε από την νάρκωση της εγχείρησης στον Ευαγγελισμό και πριν ξεψυχήσει, λίγες ώρες μετά, ρώτησε με πόνο: «*Τι θα γίνει με το νησί, τι θα γίνει με το νησί;*» Η διαίσθησή του δεν λάθευε, καθώς το σαράκι της δικτατορίας των συνταγματαρχών είχε αρχίσει να τρώει το κορμί του Ελληνισμού, με πρώτο «*θύμα*» την μαρτυρική Κύπρο. Άλλωστε είχε περικλείσει επιγραμματικά όλη αυτή την προφητική του διάθεση μέσα στο ακόλουθο απόσπασμα της ιστορικής δήλωσής του για την δικτατορία στο BBC, στις 28 Μαρτίου 1969: «*... Όλοι πια το διδάχτηκαν και το ξέρουν πως στις δικτατορικές καταστάσεις η αρχή μπορεί να μοιάζει εύκολη, όμως η τραγωδία περιμένει αναπότρεπτη στο τέλος. Το δράμα αυτού του τέλους μας βασανίζει, συνειδητά ή ασυνείδητα, όπως στους παμπάλαιους χορούς του Αισχύλου. Όσο μένει η ανωμαλία, τόσο προχωρεί το κακό... Βλέπω μπροστά μου τον γκρεμό όπου μας οδηγεί η καταπίεση που κάλυψε τον τόπο. Αυτή η ανωμαλία πρέπει να σταματήσει. Είναι εθνική επιταγή*».

Ζ. Το «*σφιχτό*», εθνικό κυριολεκτικώς, «*δέσιμο*» του Γιώργου Σεφέρη με την Κύπρο δείχνει σήμερα τον δρόμο του δικού μας χρέους απέναντι στο μαρτυρικό Νησί. Και ιδίως το χρέος της κατανόησης, με όλη την σημασία της λέξης, ότι η Εθνεγερσία του 1821, διακόσια χρόνια μετά, συνεχίζεται κατά κάποιο τρόπο εδώ, στην Μαρτυρική Κύπρο. Και θα συνεχίζεται, έως ότου απελευθερωθεί από τον τουρκικό ζυγό το τελευταίο «*υπόδουλο*» τμήμα του Ελληνισμού. Και όχι μόνον αυτό, αλλά κατ' ουσία και το μόνο τμήμα Κράτους-Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο κατέχει, κατά παράβαση κάθε έννοιας του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου, τρίτο κράτος, αποτελώντας μια «*αιμάσσουσα*» πληγή που μπορεί να έχει επικίνδυνες προεκτάσεις στο μέλλον. Οφείλουμε δε, αδιαλείπτως, όλοι οι Έλληνες, με μια Εθνική φωνή και γραμμή, να υπενθυμίζουμε ότι αποτελεί πραγματικό όνειδος για την Διεθνή Κοινότητα και για την Ευρωπαϊκή Ένωση η μακροχρόνια ανοχή της τουρκικής κατοχής σ' ένα μεγάλο μέρος του Κυπριακού εδάφους. Πρόκειται, κατ' αποτέλεσμα, γι' ανοχή που προσβάλλει βάναυσα την Διεθνή και την Ευρωπαϊκή Νομιμότητα. Διότι κατά την φύση του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου το κανονιστικό τους πλαίσιο παραβιάζεται όχι μόνον από εκείνους, οι οποίοι δεν το σέβονται εμπράκτως, αλλά και από κάθε άλλο που δεν αντιδρά, επίσης εμπράκτως, σε αυτή την προκλητική έλλειψη σεβασμού της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής Νομιμότητας.

Οφείλω δε να υπενθυμίσω ότι το χρέος μας, ως Ελλήνων, επιβάλλει τον άνευ όρων και ορίων αγώνα για την εξεύρεση όχι μιας όποιας λύσης του Κυπριακού. Αλλά για

την επίτευξη λύσης απολύτως σύμφωνης με το Διεθνές και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Ήτοι λύσης που εξασφαλίζει στην Κυπριακή Δημοκρατία ομοσπονδιακή δομή υπό τις αυτονόητες εγγυήσεις της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, με μια διεθνή νομική προσωπικότητα, μια και ενιαία ιθαγένεια καθώς και πλήρη άσκηση κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων, άρα δίχως στρατεύματα κατοχής και αναχρονιστικές εγγυήσεις τρίτων. Και δεν πρέπει να υποτιμάται το γεγονός ότι, ιδίως υπό την σημερινή συγκυρία, ο όρος «*εγγυήσεις τρίτων*», που δεν νοούνται για την Κυπριακή Δημοκρατία, αφορά όχι μόνον την Τουρκία αλλά και κάθε άλλο Κράτος, το οποίο δεν αποτελεί πλέον μέρος της Ευρωπαϊκής μας Οικογένειας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης.